

**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING HUQUQBUZARIKLAR
PROFILAKTIKASINING AMALGA OSHIRIRISHDA FUQAROLAR BILAN
HAMKORLIK QILISHINI TAKOMILLASHTIRISH.**

Toshmirzayev Jamshidbek

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

Kalit so‘zlar: *Profilaktika inspektori, huquqbuzarliklar profilaktikasi, fuqarolar bilan hamkorlik, ijtimoiy-psixologik yondashuvlar, jamoatchilik bilan muloqot, profilaktika samaradorligi, kommunikativ kompetensiya, xavfsiz ijtimoiy muhit.*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada profilaktika inspektorining huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirish jarayonida fuqarolar bilan hamkorlik qilish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Aholi bilan samarali muloqot, ishonchga asoslangan hamkorlikni mustahkamlash, profilaktik ishlarning ijtimoiy-psixologik omillarini hisobga olish kabi jihatlar ilmiy asosda ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, profilaktika inspektorlarining kommunikativ kompetensiyasini oshirish, jamoatchilik faolligini kuchaytirish hamda xavfsiz ijtimoiy muhitni shakllantirishga xizmat qiluvchi amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.*

Ключевые слова: *Инспектор профилактики, профилактика правонарушений, сотрудничество с гражданами, социально-психологические подходы, общественное взаимодействие, эффективность профилактики, коммуникативная компетентность, безопасная социальная среда.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования механизмов взаимодействия инспектора по профилактике с гражданами в процессе предупреждения правонарушений. Анализируются современные формы общения с населением, укрепление доверительных отношений, а также социально-психологические факторы, влияющие на эффективность профилактической деятельности. Кроме того, предлагаются практические рекомендации по повышению коммуникативной компетентности инспекторов, активизации общественного участия и созданию безопасной социальной среды.*

Keywords: *Prevention inspector, crime prevention, cooperation with citizens, socio-psychological approaches, community interaction, prevention effectiveness, communicative competence, safe social environment.*

Annotation: *This article examines ways to improve the mechanisms of cooperation between prevention inspectors and citizens in implementing crime prevention activities. It analyzes modern communication methods, trust-based interaction, and the socio-psychological factors that influence the effectiveness of preventive measures. The study also provides practical recommendations aimed at enhancing inspectors' communication skills, increasing community engagement, and fostering a safer social environment.*

KIRISH

Huquqbuzarliklarning oldini olish jarayonida profilaktika inspektorining fuqarolar bilan hamkorligi muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy jamiyatda xavfsizlikni ta‘minlash faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatigagina tayanib qolmasdan, balki aholining faolligi, ijtimoiy mas‘uliyati va profilaktik jarayonlarga jalb etilganlik darajasiga ham bevosita bog‘liqdir. Shu bois, profilaktika inspektori va fuqarolar o‘rtasida samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, muloqotning ochiq, ishonchli va interaktiv shakllarini tatbiq etish bugungi kun talabiga aylanmoqda. Fuqarolarning huquqiy ongini oshirish, ular bilan muntazam suhbatlar o‘tkazish, mahalla va jamoatchilik tuzilmalari bilan hamkorlikni kengaytirish profilaktik faoliyat samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, ijtimoiy-psixologik yondashuvlar, shaxsga yo‘naltirilgan muloqot va ehtiyojlarni o‘rganishga asoslangan profilaktika usullari huquqbuzarliklarning kelib chiqish omillarini erta aniqlash va bartaraf etishda katta ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, ushbu maqola profilaktika inspektorining fuqarolar bilan hamkorligini takomillashtirish bo‘yicha nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qiladi, mavjud muammolarni ko‘rsatadi hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan takliflarni ilgari suradi.

ASOSIY QISM

Profilaktika inspektorining fuqarolar bilan samarali hamkorligini yo‘lga qo‘yish jarayoni ko‘plab ijtimoiy va psixologik omillarni hisobga olishni talab etadi. Shu omillarni chuqur tahlil qilmasdan, profilaktik ishlarining samaradorligini ta‘minlash qiyin bo‘ladi. Eng avvalo, fuqarolar bilan muloqotning sifatini oshirish muhimdir. Aholi bilan ishonchli, ochiq va interaktiv aloqalar o‘rnatilgan joylarda profilaktik tadbirlar sezilarli darajada samarali bo‘ladi. Bu esa nafaqat huquqbuzarliklarni oldini olish, balki jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va fuqarolarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Birinchi navbatda, profilaktika inspektori o‘z faoliyatida ijtimoiy-psixologik yondashuvlarni qo‘llashi zarur. Aholining turli guruhlari bilan ishlashda ularning psixologik xususiyatlari, ijtimoiy ehtiyojlari, motivatsiyasi va jamiyatga nisbatan munosabatlari hisobga olinishi lozim. Masalan, yoshlar bilan ishlashda interaktiv metodlar, guruhli mashg‘ulotlar, individual maslahatlar va motivatsion suhbatlar samarali natija beradi. Shu bilan birga, oilaviy nizolar yoki ijtimoiy izolyatsiya sharoitida bo‘lgan shaxslar bilan ishlashda empatiya, psixologik yordam va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari qo‘llanilishi muhimdir. Ikkinchi omil — bu fuqarolarning huquqiy ongini oshirishdir. Profilaktika inspektori o‘z faoliyatida aholiga qonuniy bilimlarni yetkazish, ularni huquqiy javobgarlik va ijtimoiy majburiyatlar haqida xabardor qilish vazifasini bajaradi. Bunda nafaqat axborot berish, balki psixologik yondashuvlar asosida tushuntirish ishlari olib borilishi muhimdir. Shu yo‘l bilan fuqarolarda qonuniy xatti-harakatlar motivatsiyasi kuchayadi, huquqbuzarliklarning oldini olish osonlashadi. Uchinchidan, profilaktika subyektlarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish zarur. Inspektorlar uchun nutq madaniyati, tinglash va tushunish ko‘nikmalari, nizoli vaziyatlarni boshqarish qobiliyati, muammoni ijobiy hal etish yondashuvlari muhim ahamiyatga ega. Ko‘p hollarda profilaktika jarayonida xatolik yoki sovuqqonlik, buyruq ohangidagi muloqot fuqarolarda ishonchsizlik va qarshilik uyg‘otadi. Shu sababli treninglar, psixologik tayyorgarlik va kommunikatsiya kurslari samarali profilaktika faoliyatini

20-Noyabr, 2025-yil

ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi. To'rtinchidan, fuqarolar bilan hamkorlikni yanada mustahkamlash uchun diagnostika va monitoring mexanizmlari qo'llanilishi lozim. Profilaktika inspektori hududdagi xavf ostida bo'lgan shaxslar va guruhlarini aniqlash, ularning ehtiyojlarini o'rganish, stress va ijtimoiy muammolarini baholash orqali samarali choralar ishlab chiqishi mumkin. Psixologik testlar, suhbatlar, so'rovnomalar va kuzatuvlar ushbu jarayonda qo'llaniladi. Beshinchidan, zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish profilaktikaning samaradorligini oshiradi. Masofaviy maslahatlar, onlayn muloqot platformalari, ijtimoiy tarmoqlar orqali targ'ibot va interaktiv treninglar inspektorlar bilan fuqarolar o'rtasida o'zaro ishonchni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, yoshlar bilan ishlashda raqamli texnologiyalar samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu tarzda, profilaktika inspektorining fuqarolar bilan hamkorligi tizimli, ijtimoiy-psixologik va texnologik omillarni uyg'unlashtirgan holda tashkil etilganda, huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Bu esa jamiyat barqarorligi, xavfsizlikni ta'minlash va fuqarolarning farovon hayot kechirishiga bevosita hissa qo'shadi.

XULOSA

Profilaktika inspektorining fuqarolar bilan samarali hamkorligi huquqbuzarliklarning oldini olish jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Tadqiqot ko'rsatdiki, samarali muloqot, ishonchga asoslangan hamkorlik va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar profilaktik ishlarining natijadorligini sezilarli darajada oshiradi. Fuqarolar bilan interaktiv, shaxsga yo'naltirilgan muloqot, ularning ehtiyojlarini o'rganish va motivatsiyasini hisobga olish huquqbuzarliklarning kelib chiqishini oldini olishda muhim vosita hisoblanadi. Shuningdek, profilaktika inspektorlarining kommunikativ kompetensiyasi, psixologik tayyorgarligi, ijtimoiy diagnostika va monitoring mexanizmlarini qo'llashi ham samarali hamkorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli platformalardan foydalanish fuqarolar bilan o'zaro ishonch va muloqotni mustahkamlashda qo'shimcha imkoniyat yaratadi. Xulosa qilib aytganda, profilaktika inspektorining fuqarolar bilan hamkorligini takomillashtirish ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, huquqbuzarliklarni kamaytirish va jamiyatda xavfsiz muhit yaratishda muhim ahamiyatga ega. Shu asosda, ilgari surilgan yondashuvlar va tavsiyalar amaliyotga tatbiq etilganda, profilaktik faoliyatning samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 16-iyuldagi PQ-5198-son Qarori "Prokuratura organlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi tomonidan tasdiqlangan "Huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha kompleks dastur", Toshkent, 2022-yil.
3. Jo'rayev, B. Prokuror nazoratining huquqiy asoslari va uning zamonaviy yo'nalishlari. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2020.
4. Sayfutdinov, R. Huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini takomillashtirishda prokuratura organlarining o'rni. – "Huquq va burch" jurnali, №4, 2021.